

UNELE CONSIDERAȚII ASUPRA STĂRII DREPTULUI COMERCIAL ROMÂN, LA 10 ANI DE LA ABROGAREA CODULUI CIVIL (1864-2011) ȘI A CODULUI COMERCIAL (1887-2011). NECESITATEA PRIMENIRII, SISTEMATIZĂRII, ARMONIZĂRII, UNIFICĂRII ȘI MODERNIZĂRII LEGILOR COMERCIALE, DIN PERSPECTIVA DREPTULUI COMPARAT ȘI A PROIECTULUI CODULUI EUROPEAN AL DREPTULUI AFACERILOR¹

Prof. univ. dr. Marin VOICU²

Abstract

After more than 170 years of existence and viability in the economic and commercial life of Romania (1840-2011), commercial law was "damaged" by a forced operation of "unification of civil and commercial obligations", effectively carried out on 01 October 2011, with the entry into force of the New Civil Code and the repeal of the Civil Code-1864 and the Commercial Code (1887), annihilating a normative tradition of codification, formed in accordance with the continental system of codification of the century. XIX-XX-XXI.

Commercial law had and has its own autonomy and identity as a branch of unitary private law, as well as a certain indissoluble link with civil law through its four pillars: general theory of obligations and property, legal person and assets.

"The assertion of one's individuality was achieved in two ways: one of denial of the rules of common law and the second of correction of new, revolutionary institutions that were to CHANGE THE FACE OF THE WORLD" (Prof. I.L. Georgescu). After the great civil law professor, Acad. C. Hamangiu, "commercial law is not a branch/subdivision of civil law, but of general private law, the commercial code reflecting the entire evolution of this branch of law".

We note, however, that in comparative law in the major commercial powers (Belgium, France, Luxembourg, China, Spain, USA, Poland, Morocco, Algeria, etc.), commercial codes have been

¹ Comunicare susținută la Conferința Națională de Drept Comercial „Stanciu Cărpenu”, București, 24.11.2021.

² Membru de onoare al Academiei Oamenilor de Știință - AOS, Președintele Secției de drept internațional și de drept comparat al Academiei de Științe Juridice- ASJR. Fost judecător la ÎCCJ și Președinte al Asociației „Themis-Casația” a foștilor judecători ai ÎCCJ. Fost judecător la CEDO. Redactor șef al Revistei Române de Drept Maritim - DMR.

*adopted and updated, and in the European Union it has been decided that the **drafting of the European Code of Business Law and the European Contract Code will form the legal basis of the Common Commercial Policy - CCP**".*

Keywords: *Romanian commercial law, Civil Code, Commercial Code, comparative law, European Contract Code.*

-SUMAR-

1. Succinte considerații generale privind raportul teoretic dintre dreptul comun și drepturile speciale. Interdependență și pluridisciplinitatea vs. autonome

1. Unele reflecții epistemologice din doctrina socio-juridică actuală, franco-belgiană

1.1. Drept civil francez (1804), drept comun continental european

1.2. Ambiguitatea dreptului comun și autonomia drepturilor speciale

1.3. Autonomia și artificialitatea drepturilor speciale

1.3.1. Sensurile-puternic, fiabil, moderat

1.3.2. Criteriile de distincție. Inadaptările

2. Apariția și crearea dreptului comercial român. Adoptarea și evoluția codurilor comerciale. Întâietatea reglementărilor comerciale în raport cu cele ale dreptului civil

2.1. Formarea și afirmarea legislației comerciale române

2.2. Întâietatea codificării dreptului comercial în raport cu dreptul civil român

3. Doctrina cu privire la existența, autonomia și individualitatea (identitatea) proprie a dreptului comercial român

3.1. Legătura indisolubilă cu dreptul civil

3.2. Particularismul dreptului comercial. M. A. Dumitrescu

3.3. Ilustrii profesori civilişti asupra autonomiei dreptului comercial. Acad. C. Hamangiu

IV. Starea dreptului comercial după abrogarea Codului comercial-1887, la 01.10.2011

4.1. „Unificarea dreptului obligațiilor civile și comerciale” – viabilitatea aparentă în viața economică și judiciară

4.2. Dreptul comercial român, în continuitate și în modernitate. Marii profesori, protagoniști ai științei juridice comerciale: M.A. Dumitrescu, D. Gălășescu-PYK, I. Fințescu, I.L. Georgescu, T.R. Popescu, St. Cârpenaru, I. Turcu

4.3. Legile speciale comerciale-diseminarea dreptului comercial și cerința sistematizării

V. Drept comparat

1. *Exemple de noi codificări și actualizări ale dreptului comercial: Belgia, Luxemburg, Franța, China, Polonia, Spania, Italia, SUA, Maroc, Algeria, ș.a.*
2. *Unele tendințe actuale în dreptul franco-german al comerțului*

VI. Succinte observații asupra stadiului elaborării și adoptării proiectului „Codului european al dreptului afacerilor”

1. *Geneza și stadiul*
2. *Structura codului*
3. *Raportul special asupra Proiectului, prezentat Parlamentului UE – 2019*

VII. În loc de concluzii

*

I. Dreptul comun și drepturile speciale. Interdependență și pluridisciplinitate vs. Autonomie. Unele reflecții epistemologice din doctrina socio-juridică franco-belgiană. („Reflecții epistemologice asupra dreptului comun și a drepturilor speciale”, de Jean-Paul CHAZAL, profesor la Universitatea „Jean Moulin”, Lyon III, Franța, publicată în R.T.D. com. 1998.115).

1. Poziția și rolul pluridisciplinar al dreptului civil (1804) și **aparitia/autonomia dreptului comercial/dreptul administrativ, dreptul muncii, precum și a dreptului consumului** au bulversat clasificarea tradițională a disciplinelor juridice.

Efectele perverse ale autonomizării excesive au fost denunțate de doctrină: **pulverizarea dreptului comun, multiplicarea codurilor, ultraspecializarea, intensificarea conflictelor de „frontiera” etc.**

Fără a contesta realitatea acestui fenomen istoric, **dreptul civil rămâne cu statutul de drept comun, iar, în plan epistemologic, drepturile speciale cu o existență proprie, în complexitatea relațiilor dintre disciplinele juridice (R. Gassèn, *Loi spèciales et droit commun*, D. 1961, Chron 91-citat de Chazal, p. 2).**

2. Ambiguitatea dreptului comun

Aparent, noțiunea de „droit commune” este aureolată de **prestigiul istoric, care i-a conferit autoritatea dreptului însuși** (A se vedea „*Corpus juris civilae*”, din Digestele lui Ulpian și *Institutions* ale lui Gaius și Justinian) – (J. Gaudemet: „*De ius commune en droit communautaire*”, în *clès pur siècle*, Dalloz, 2000, p. 1011).

3. Autonomia și artificialitatea drepturilor speciale

(1) **Sensul puternic (forte)** – total independente de drept comun

(2) **Sensul fiabil** – un anumit particularism generat de specializare; autonomia este sinonimă cu particularitatea, specificitatea, care își poate găsi rădăcinile

într-un Cod (Codul comercial, Codul penal, Codul muncii, Codul asigurărilor, Codul consumului, ș.a.), iar hiperspecializarea transcende în codurile promulgate (dreptul societăților are reguli prevăzute în Codul civil, Codul comercial, Codul monetar, ca și dreptul asigurărilor).

(3) Sensul moderat – între autonomia absolută, asimilată unui vas închis și etanș și autonomia abuzivă, dedusă dintr-o simplă particularitate, există o cale mediană, în care autonomia constă în faptul că în dreptul special există referiri la principii și norme din dreptul comun.

Această concepție temperată a autonomiei se reflectă în faptul că anumite drepturi speciale bulversează sau resping principiile ori regulile dreptului comun, în timp ce în calea mediană ele se aplică fără dificultate.

4. Așadar, interdisciplinitatea NU exclude autonomia relativă -pluridisciplinitatea, dar nu acceptă „subordonarea”.

II. Formarea și afirmarea legislației comerciale române. Întâietatea reglementărilor comerciale în raport cu cele ale dreptului civil

2.1. Așa cum notează prof. Ion Turcu³, cele două Regulamente Organice conțineau norme de drept comercial autohton și francez.

2.1.1. În art. 241 din Regulamentul organic al Munteniei (1831) se prevede că: „pricinile de comerț se vor judeca după condica de comerț a Franței, care se va traduce în limba română, luându-se dintr-însa toate câte se vor potrivi cu STAREA ȚĂRII”, dispoziție efectiv aplicată în 1840, (când este tradus și implementat Codul comercial francez de la 1817, cu modificările din 1838).

În capitolul „Partea judecătoriilor” din acest Regulament se prevede înființarea a „două judecătorii de comerț, la București și Craiova, care vor judeca toate pricinile ce se vor naște din vreo faptă de comerț” (art. 306), determinate, **ca atare, după criteriul obiectiv („firea pricinei”)⁴.**

2.1.2. Regulamentul organic al Moldovei prevedea înființarea unui Tribunal de comerț la Galați, competența acestuia fiind similară cu cea pentru judecătoriile de comerț din București și Craiova și că pricinile se vor judeca după condica de comerț a Franței, cu toate dispozitivele ce pot fi potrivite cu „STAREA lucrurilor din MOLDOVA”.

2.2. Așadar, în fapt, s-a aplicat și în Moldova „Condica de comerț” din 1840 a Munteniei, realizându-se o unitate legislativă comercială, care, după 1864, devine

³ „Teoria și practica dreptului comercial român”, vol. I, 1998, Lumina Lex, pp. 26-27.

⁴ M.A. Dumitrescu, „Codul de comerț comentat”, vol. I, 1904, p. 19.

„**Condica de comerț a Principatelor Unite române**”, replică a **Codului comercial francez de la 1807**, potrivit cu **„STAREA ROMÂNIEI”**, soluție suverană, adecvată, fără niciun **„ORDIN supranațional”**(?!).

Remarcăm faptul că Germania la 1861 a preluat o mare parte din Codul comercial francez - 1807, iar Italia l-a „împrumutat” la 1886.

2.3. După ilustrul nostru comercialist, prof. I.L. Georgescu, „preluând modelul francez de la 1807, țările române s-au încadrat în ritmul universal al evoluției dreptului comercial, căci codul oglindește întreaga evoluție a acestei ramuri de drept, operă lentă a secolelor. În el se împletesc, ca niște îndepărtate ecouri, elemente juridice ale civilizației mediteraneene preromâne-asiene, egiptene, grecești-norme de creație română și cuceririle comerțului medieval”⁵.

2.4. Așadar, în cronologia istorică normativă a existenței și afirmării dreptului comercial în România, constatăm **ÎNTÂIETATEA** implementării codului comercial francez în Principatele Române (1840), față de celelalte state moderne europene (Germania-1861, Italia-1866, ș.a.) și față de preluarea și aplicarea Codului civil francez-1804, în anul 1864 în Principatele Unite de către Domnitorul Alexandru Ioan Cuza (întâietatea Codului de comerț cu 24 de ani față de Codul civil).

De altfel, în **Guvernul condus de Mihail Kogălniceanu** (X-1863-1865) s-au adoptat de Adunarea Deputaților și promulgat de Domnitorul A.L. Cuza, **Codul penal** (mai 1865), **Legea casației, legea camerelor de comerț, legea exproprierii pentru cauze de utilitate publică** etc.⁶, această evoluție fiind accentuată sub Regele Carol I, ajungându-se ca în anii '20, după Primul război mondial, în România să fie în vigoare **11 coduri**⁷.

În lucrarea⁸ **„Tălmăcirea condicii comerciale**, după metoda Bravard-Vériériers, pentru întrebuițarea judecătorilor, avocaților și a neguțătorilor”, publicată la București, în 1842, de Gh. A. Maxu și A. Rosetti-Biblica, se menționa că **„această aplecare de CODIFICAȚII a cuprins întreaga Europă și toată lumea nouă, curent care cuprinde și Țările Române, iar Valahia nu e parte străină la acest duh de codificație”**.

2.5. Codul comercial din 1887, a preluat Codul de comerț italian (1886), dar redactorii români sau inspirat și din Codul comercial german - 1861, din legea

⁵ I.L. Georgescu, „*Drept comercial român*”, vol.I, Ed. Socec, 1946, p. 10.

⁶ Acad. Constantin C. Giurascu, „*Viața și opera lui Cuza-Vodă*”, Ed. Științifică, București, 1866, p. 254.

⁷ Vintilă I.C. Brătianu, „*Nevoile statului modern român*” și Mircea Dușu „*Un secol de stat unitar și drept național*”, Ed. Academică, 2018, pp. 38-39.

⁸ Citată de prof. Sevastian Cercel în „*Unificarea legislativă a Principatelor Române și consolidarea dreptului în primele decenii ale Regatului României*”, Studiu online din 16.03.2021 (<https://law.ubbcluj.ro.oj-article>).

cambială germană din 1848, din legea belgiană - 1872 a gajului comercial și a contractului de comision.

După I.L. Georgescu, „**Codul de comerț al poporului italian, care, ca și poporul nostru își aflase de puțină vreme unitatea politică, reprezintă o fericită armonizare a principiilor codului comercial Napoleon cu cuceririle îndrăzneței școli germane, fără a disprețui împrumuturi și de la alte legislații, cum este cea belgiană**”⁹.

2.6. Noul cod comercial român, elaborat în 1936, cu efortul marilor noștrii profesori comercialiști I.L. Georgescu, I. Fințescu, Gălăsescu-PYK și promulgat în 1938, urma să intre în vigoare la 01.03.1940, dar după alte amânări, prin Legea nr. 951/31.12.1940, punerea sa în aplicare a fost amânată **sine die, rămânând un cod iluzoriu.**

III. Doctrina cu privire la existența, autonomia și individualitatea (identitatea) proprie a dreptului comercial român

3.1. „**Deși dreptul comercial se sprijină și pe cei 4 piloni ai dreptului civil: teoria generală a obligațiilor și patrimoniu, persoana juridică și bunurile**”¹⁰, prof. I. Turcu **sintetizează principalele argumente în favoarea autonomiei acestuia:**

„- aplicarea și față de necomercianți a legii comerciale în cazul actelor «mixte» este impusă de necesitatea de a reglementa unitar raportul comercial la care participă atât comercianți, cât și necomercianți;

dificultățile generate de diviziunea dreptului în mai multe ramuri în ce privește calificarea și interpretarea unor acte juridice se întâlnesc și în alte domenii (de exemplu «transferul» în Dreptul muncii), iar dificultățile relative la determinarea sferei de aplicare a normelor specifice Dreptului comercial pot fi depășite și prin aplicarea celor două criterii ale comercialității: criteriul obiectiv și criteriul subiectiv;

- **evoluția raporturilor economice în secolul nostru nu a condus spre omogenizarea raporturilor juridice civile și comerciale, ci a păstrat acele particularități ale activității comerciale care justifică reglementări și soluții specifice; nici adoptarea unui cod comun al obligațiilor (Italia, Elveția, Olanda, Canada) nu a avut drept consecință suprimarea dreptului comercial”**.

Alături de alți autori (prof. I.L. Georgescu și prof. Stanciu D. Cârpenaru), considerăm ca existența autonomă a dreptului comercial s-a afirmat ca răspuns necesar la cerințele specifice ale activității comerciale, așa cum remarcă prof. Yves Guyon: „*C'est un droit existentaliste. Son existence précède son essence*”.

⁹ I.L. Georgescu, *op.cit.*, p. 75.

¹⁰ I. Turcu, *op.cit.*, p. 22.

Este ramura cea mai dinamică a dreptului privat, „un laborator în care se experimentează soluțiile juridice pentru a fi adaptate la cerințele vieții economice” (prof. Stanciu Cârpenaru).

„Afirmarea individualității proprii s-a realizat pe două căi: una de negație a normelor dreptului comun și a doua de CREAȚIE a unor instituții noi, revoluționare, care AVEAU SĂ SCHIMBE FAȚA LUMII” (prof. I.L. Georgescu).

3.2. Particularismul dreptului comercial mai este definit în doctrină și prin:

- dinamismul său imprimat de marile schimburi din economie și comerț, „motorul dezvoltării fiind dreptului comercial, iar nu doctrina sau legislația”¹¹;

- dreptul comercial este un drept al eficienței, impusă de viața economică, în scopul aplicării unor soluții viabile și sigure¹²;

- spiritul moral, care domină deopotrivă și raporturile civile, este în cooperare, în contractele comerciale, cu spiritul de afaceri, cu profitul, rentabilitatea și eficiența, concurența liberă și loială, precum și cu repartizarea echitabilă a riscului comercial;

- dreptul comercial este deosebit de receptiv la influențele internaționale, întrucât afacerile, în mod inerent, depășesc granițele naționale, iar în practica raporturilor comerciale se adoptă, frecvent, modele străine și altele.

„Odată cu adoptarea legilor speciale comerciale¹³ și includerea lor în «Codul comercial Adnotat-1944» s-au pus bazele organizării și funcționării pe principii noi, moderne, a tuturor activităților comerciale, ceea ce a făcut din acest cod Carta de căpătâi a jurisprudenței comerciale românești”¹⁴.

3.3. Marii profesori civilişti au accentuat autonomia și identitatea proprie a dreptului comercial.

3.3.1. Acad. prof. C. Hamangiu:

„Dreptul național PRIVAT se ocupă de actele particularilor care nu pun în genere în joc decât interese individuale. El se subîmparte în următoarele ramuri principale:

a) **Dreptul civil**, care constituie ramura cea mai importantă din tot Dreptul, și care se ocupă de actele particularilor de drept comun, adică de actele pe care le pot face în genere orice cetățean, indiferent de profesiunea sau ocupațiunea sa. Se

¹¹ I. Turcu, Idem, p. 24.

¹² I. Fințescu, „Curs de drept comercial”, vol.I, 1929, p. 7.

¹³ Legea cambiei și biletului la ordin, legea CEC-ului, a asigurărilor private, a creditului, a comerțului de bancă, a consignației, a mărcilor de fabrică și de comerț, înființarea Registrului Comerțului, legea societăților pe acțiuni și în comandită și altele.

¹⁴ Valeriu Câmpeanu „Cuvânt înainte” la „Codul comercial adnotat”, 1994, Partea I - Codul comercial român, 1887 și Partea a II-a, Legile și alte acte normative în materie comercială, 1.338 pagini, Ed. „Tribuna”, Craiova.

poate spune că Dreptul civil este Dreptul privat general. De aici, marea sa însemnătate;

b) **Dreptul comercial**, care nu se aplică decât la o categorie de persoane și de acte anume la comercianți și la actele de comerț.

c) **Dreptul industrial**, care se ocupă decât de raporturile juridice ce se nasc din exercițiul unei industrii: el constă în materii destul de diferite: de Drept civil, de Drept administrativ și chiar de Economie politică.

d) În afară de aceste trei ramuri de Drept privat, mai sunt și alte ramuri mai puțin însemnate, cu caracter special: **Dreptul rural, Dreptul maritim etc.**¹⁵.

3.3.2. Ilustrul jurist C. Hamangiu, s-a exprimat, încă de la începutul carierei sale de doctinar, ca **un profund teoretician al dreptului comercial român, elaborând primul „Cod comercial român-adnotat”, în 1898, Editura ALCALY, 855 de pagini, cu o bogată bibliografie și, mai ales, jurisprudența comercială a Înaltei Curți de Casație** (în timp ce exercită funcția de judecător la Tribunalul Ilfov).

3.3.3. Prof. Paul Demetrescu:

„Prin suprimarea Codului comercial, nu înseamnă că s-a suprimat și **dreptul comercial**, ca **știință autonomă și aceasta se datorează faptului că structura și funcțiunea activității comerciale este diferită de aceea a celorlalte activități productive**” (Paul Demetrescu, *„Întreprinderile comerciale”,* p. 9).

3.3.4. Reputatul prof. D. Gălășescu-PYK:

„Dintre toate disciplinele juridice aceea a dreptului comercial e cea mai progresivă. Ea prezintă aceste caracter «din cauza necesității de a se afla neîncetat în sincronism cu faptele, adică cu comercializarea crescândă a vieții omenești» (D. Gălășescu-PYK, *„Pandectele Române”,* 1932, p. 65, citându-l pe Pierre Bonnet, *„Le droit en retard sur les faits”,* p. 135).

3.3.5. Marele prof. comercialist I.L. Georgescu:

„Noțiunea de întreprindere cu răspundere limitată ar **trebui să formeze centrul de organizare al viitoarei CODIFICĂRI COMERCIALISTE**. Nu am putea fi socotiți novatori. Există Codul de comerț din Lichtenstein (1976) și codul austriac de comerț din 1921, opera savantului comercialist PISKO, urmate de codurile comerciale din Italia (1925) și Franța” (I.L. Georgescu *„Simularea societăților pe acțiuni ca manifestare a tendinței limitării de răspundere în dreptul comercial”,* în *„Pandectele Române”,* partea a IV-a, 1932, pp. 82-88).

¹⁵ *„Tratat de DREPT CIVIL ROMÂN”,* de C. Hamangiu, I. Rosetti Bălănescu și Al. Băicoianu, vol. I, 1928.

3.3.6. Prof. Eugen Petit, consilier de casație:

„Noul Cod Comercial urmează a se unifica, nu numai pentru toți românii, dar pentru toate statele Micii Întelegeri. El are un caracter internațional, ca și relațiile de afaceri pe care le regulează, astfel că la stabilirea lui poate și trebuie să colaboreze toate popoarele civilizate. Un astfel de proiect este pe cale de elaborare” (Eugen Petit, „Pandectele Săptămânale”, 1934, p. 35).

3.3.7. Așadar, după Acad. C. Hamangiu și ceilalți autori, dreptul comercial NU este o ramură/diviziune a dreptului civil, ci a dreptului privat general, deși are un grad de dependență direct față de cei 4 piloni ai acestuia.

IV. Starea dreptului comercial după abrogarea codului comercial-1887, la 01.10.2011

4.1.1 „Unificarea dreptului obligațiilor civile și comerciale” - aparentă, viabilitate în viața economică și judiciară.

a) „Legătura indisolubilă” a dreptului comercial cu dreptul civil a existat și a rămas activă după unificarea obligațiilor civile și comerciale, care, însă, nu a alienat conținutul dreptului comercial și nu l-a desființat ca ramură (diviziune a dreptului privat român).

b) „Teza absorbției dreptului comercial în drept civil, nu este acoperită de modul în care s-a aplicat concepția monistă... căci, în realitate, s-a abrogat o mare parte din normele comerciale în scopul ”unificării obligațiilor civile și comerciale”, realizându-se, deci, un experiment legislativ și doctrinar, fără a se produce „dizolvarea dreptului comercial” sau materia legilor comerciale în vigoare, care au supraviețuit neatînse.

c) O anumită dualitate a reglementărilor comerciale a existat pe tot traseul îndelungat, parcurs, „în tandem” de cele două coduri-civil (1864-2011) și comercial (1887-2011), pe care s-au afirmat, deopotrivă, marii noștri doctrinari, în **calitatea lor de creatori de școli de drept civil și de drept comercial**, precum PLASTARA, Cantacuzino, C. Nacu, Hamangiu, D. Alexandresco, Traian Ionașcu, M. Eliescu (drept civil) și M.A. Dumitrescu, I. Fințescu, Gălășescu-PYK, I.L. Georgescu, I. Turcu, St. Cărpenu (dreptul comercial), „flancați” de marii proceduriști - G.G. Tocilescu, E. Herovanu, P. Vasilescu, I. Stoenescu, Hilnserad, S. Zilberstein, Gr. Porumb, I. Deleanu, V.M. Ciobanu.

Din păcate, astăzi, marii noștri profesori, civiliști și comercialiști, care au dat dovezi clare de integrare în științele juridice europene, sunt trecuți în umbra mediocrității prezentului veleitar din doctrina contemporană limitată și din Alma Mater, digitalizată și încărcată de orgoliile noilor „mișcări intelectuale” și „reflecții ad-hoc”, ca imperative ale globalizării/modernizării vieții economice și comerciale. (a se vedea „Protagonistii științei dreptului comercial român” - I.L. Georgescu - 1996, 2002).

d) În Academia Română au fost primiți numeroși profesori, civilişti și comercialişti, marea majoritate plecați dintre noi (ultimii prof. Ion Dogaru și prof. Vasile Stănescu - ambii doctrinari ai dreptului comercial), în prezent școala juridică de drept privat fiind reprezentată de Acad. Liviu Pop și Acad. Corneliu Bîrsan.

Numărul membrilor-titulari, corespondenți și de onoare ai Academiei Române cu studii juridice este de 168, majoritatea urmând școala juridică românească (117), iar 51 în străinătate (Franța-27, Ungaria-10, Austria-8, Germania-3, Rusia-1, Anglia-1, Polonia-1).

Ilustrul jurist, doctrinar și magistrat, Acad. prof. Andrei Rădulescu (1880-1959), profesor de drept comercial, a exercitat funcția de Președinte al Academiei Române și de Președinte al Curții de Casație, iar ceilalți membrii juriști ai Academiei au deținut 41 de mandate de vicepreședinte, 2 de secretar general și 36 de mandate „de președinte de secție ale Academiei Române” (Colecția „Mari juriști ai României”, Academia Română și Universul Juridic).

e) Cum Codul civil și Legea de punere în aplicare - LPA nr. 71/2011 (art. 618) nu au „ascultat” de Constituția României (art. 146 lit. „d”) - arbitraj comercial), tot așa doctrina (știința) dreptului comercial nu s-a supus unificării depline a obligațiilor civile și comerciale, iar în curricula Facultăților de drept disciplina de drept comercial a continuat să fie viabilă.

De fapt, dreptul comercial român a existat și s-a aflat, în sec. XIX-XXI, tot timpul, în „sajul” dreptului civil, ca drept comun „de referință”, păstrându-și această autonomie seculară, ca și în Franța, Italia, Spania, Belgia, China, Luxemburg, Polonia, SUA, Maroc și altele.

f) Teza subordonării dreptului comercial față de dreptul civil¹⁶ explicată în doctrină recentă, cu o vastă bibliografie străină, este incompatibilă cu autonomia, cu legătură indisolubilă de coexistența cu dreptul civil, dar și cu teza aplicării subsidiare a acestuia.

Contrar doctrinei clasice a dreptului civil¹⁷ care susține teza delimitării acestuia de dreptul comercial, ca ramură a dreptului privat, dar și de alte ramuri ale sistemului de drept unitar, într-o lucrare recentă de o mare valoare teoretică¹⁸, dreptul comercial este exclus din orice analiză comparată sau delimitare a dreptului civil. Autorul examinează „corelația dreptului civil cu principalele ramuri ale dreptului în etapa actuală, marcată de adoptarea unui nou cod civil și a unui nou cod de procedură civilă, fără a avea în vedere drepturile «de rețea» și a fortiori, drepturile civile speciale și excepționale(?!), precum al muncii ori

¹⁶ Marian Nicolae, „Unificarea dreptului obligațiilor civile și comerciale”, U.J., 2015, pp. 180 și 186 urm.

¹⁷ C. Hamangiu, Rosetti Bălănescu și AL. Băicoianu, „Tratat de drept civil”, vol. I, 1928.

¹⁸ Marian Nicolae, „Drept civil. Teoria generală. Teoria dreptului civil”, Ed. Solomon, 2017, p. 102 urm.

dreptul contractelor de consum sau dreptul contractelor administrative, care sunt părți ale dreptului civil”.

În consecință, profesorul Marian Nicoale examinează „raportul dreptului civil cu drepturile substanțiale”, dreptul constituțional, dreptul administrativ, dreptul financiar public, dreptul securității sociale, dreptul procesual civil, dreptul penal și procesual penal și dreptul internațional privat, afirmând, într-o amplă și profundă cercetare, rolul de drept comun al dreptului civil în raport cu alte ramuri ale dreptului roman sau de drept alternativ ori exclusiv.

Așadar, în optica unificării dreptului obligațiilor civile și comerciale, această doctrină a dreptului civil, **exclde orice referire/cercetare a dreptului comercial și a legăturilor sale cu dreptul civil.**

4.2. Dreptul comercial român, în continuitate și protagoniștii săi, doctrinari ai științei juridice comerciale.

4.2.1. Toți profesorii comercialiști, în lucrările lor, după abrogarea intempestivă a codului comercial, au afirmat energic teza supraviețuirii și continuității dreptului comercial, teză aplicată și în curricula universitară¹⁹.

4.2.2. Din „Galeria profesorilor comercialiști” - In Memoriam: M.A. Dumitrescu, I.D. Fințescu, D. Gălășescu-PYK; I.L. Georgescu, Tudor R. Popescu, St. D. Cărpenaru, I. Turcu.

A. Marii profesori comercialiști din România:

1. Prof. univ. dr. M.A. Dumitrescu – fondatorul științei dreptului comercial român și al „Revistei societăților comerciale” (1924-1947), autorul „Tratatului de drept comercial”, 5 volume (1926-1928), elevul lui Vivante și Cavasini.

„Legiuitorul comercial nu și-a întins imperiul lui numai acolo unde logica lucrurilor îl chema să domine, dar profitând de senilitatea codului civil, a forțat principiile și pentru considerații de utilitate practică, deci relative, speciale, imposibil de grupat într-o formula sintetică, i-a sustras bătrânului cod o serie nemărginită de acte civile” (1.06.1904 - Cuvântare la Școala Supremă de Comerț din București, citat de prof. I. Turcu în comunicarea „Integrarea Dreptului Comercial Român în Noul Cod Civil”, prezentată în Aula Facultății de drept a Universității din București la 16.04.2010).

¹⁹ Prof. St. D. Cărpenaru, „Tratat de drept comercial”, 4 ediții, U.J., Prof. Smaranda Angheni, „Tratat de drept comercial-2019”, U.J. (premiul I.L. Georgescu al Uniunii juriștilor), Gh. Piperea „Drept comercial român”, CH Beck, 2020, prof. Cristian Gheorghe, „Tratat de drept comercial român”, C.H. Beck, 2020, Viorel Ganea, „Drept comercial român”, 2017, CH Beck și altele.

2. Prof. univ. dr. Dumitru Găleşescu -PYK(1886-1958), autorul unicului „Curs de drept maritim și aerian”, al volumelor: „Drept comercial” (1927), „Autonomia dreptului comercial” (1931), și altele.

2.1. Dumitru Găleşescu-Pyk s-a născut în 1886 la București, într-o veche familie din Capitală. A locuit, de altfel, într-o casă pitorească din Piața Amzei. Absolvent de drept și cu doctoratul luat la Facultatea de Drept a Universității din Paris, Dumitru Găleşescu-Pyk a urmat o carieră didactică, fiind, rând pe rând, profesor la Facultatea de Drept a Universității din Cernăuți, unde a predat drept comercial comparat și maritim, și la Facultatea de Drept a Universității din București²⁰.

2.2. Opera sa majoră, UNICAT în doctrina dreptului comercial: „CAMBIA ȘI BILETUL LA ORDIN” (vol. I-800 pagini și vol.II-900 p.), 1939, 1947, apoi „CEC-ul modern” (1914) și „CECUL” (1927), „Autonomia dreptului comercial” (1942), „Registrul comerțului” (1931), și altele.

3. Prof. univ. dr. Ion N. Fiñescu (1888-1958), „produs al școlilor de drept comercial de la Roma și Berlin”, autorul „Cursului de drept comercial”, 3 volume (1928-1930) și a monografiei „CAMBIA”, în 2 volume (I-535 p., și II-350 p.), 1921-1926, Ed. „Scrisul Românesc”, Craiova.

3.1. „Apariția profesorului I.N. Fiñescu în învățământul dreptului comercial și în literatura comercialistă română marchează un moment semnificativ, o piatră de hotar. Dacă Găleşescu-Pyk (...) era încă un vlăstar al dreptului francez, I.N. Fiñescu, ilustrul său coleg în învățământ, părăsește cărările bătute de înaintași ale Parisului pentru a se îndrepta spre Roma.

Această atitudine era justificată nu numai de originea italiană a codului nostru comercial din 1887, dar fără îndoială, mai ales, de noua și bogata efervescență a literaturii juridice italiene, care și ea scuturase influența celei franceze. Abandonase și ea pe străluciții comentatori ai Codului comercial francez din 1807, pe Pardessus, pe Massé, pe Bravard-Veyrières, pe Boistel și mai apoi pe Thaller și Lyon-Caen.

I.N. Fiñescu a sesizat acest moment de răscruce. Și în loc să-l consulte pe Vivante în traducerea din 1911 a lui Escarra, așa cum o făcuseră dascălii noștri mai vechi de drept comercial, în cursurile lor, el se duce la Roma să-l asculte direct pe omul care revoluționase știința comercialistă italiană, pe acel om despre care o personalitate de deosebit prestigiu, profesorul Rocco, a putut să spună cu autoritate, deschis, că toți slujitorii contemporani ai dreptului comercial italian se adăpaseră din învățătura lui, a lui Cezare Vivante, la ale cărui cursuri strălucite

²⁰ I.L. Georgescu, *Prof. D. Găleşescu-PYK*, în volumul „Protagoniști ai dreptului comercial român”, București, Ed. Lumina Lex, 2002, p..7.

alergau tinerii din toată lumea. **Vivante își construise gloria adăugând la vechiul tezaur italian de cercetători (Un Vidari, cu al său Corso di diritto commerciale...) roadele contactului cu noua școală de drept comercial german, cu bine cunoscutele ei calități de adâncire și sistematizare, care se născuse pe pedestalul noului cod comercial german din 1862**" (Prof. I.L. Georgescu, „Medalion juridic: I.N. Fiñescu”, în Revista de drept comercial nr. 4/1992).

3.2. Principalele sale lucrări:

(1) **Introducere în Dreptul cambial. Condițiunile esențiale ale cambiei** (București, 1915); (2) **Manual de ședință** (Craiova, 1915); (3) **Memoriu prezentat la concursul pentru ocuparea catedrei de drept comercial de la Universitatea din Iași** (Craiova, 1915); (4) **Observațiuni asupra izvoarelor de obligațiuni și declarații unilaterale de voință** (București, 1911); (5) **Prescripția în materia societăților comerciale. II. Responsabilitatea civilă (culpa) și jurisprudența franceză** (Craiova, 1914), (6) **Cambia după legile în vigoare în vechiul regat, Bucovina și Transilvania București, 1921**, Editura Librăriei Socec & Co., **Societate Anonimă**. În 1913 a editat, la Craiova, revista „Cercul juridic”; (7) **Curs de drept comercial, vol. I, II, III, 1928-1930**.

5. **Prof. univ. dr. I.L. Georgescu (1901-1996)**, autor al „**Tratatului de drept comercial**” (1947-1948), 1500 de pagini, al „**Proiectului codului maritim**”-1938 și coautor al „**Codului comercial**” - 1938.

4.1. I. L. Georgescu, **un doctrinar comercialist excepțional, a lucrat și la întocmirea unor proiecte de legi, cum a fost cazul proiectului Legii privind titlurilor de credit și proiectului Codului maritim²¹, rămase însă în stare de proiect**.

Pasionat al muncii pe care o desfășura, I. L. Georgescu a publicat, în colaborare, un comentariu deosebit de documentat al **noului Cod comercial (1938)** și un comentariu al noii Legi asupra cambiei și biletului la ordin și al noii Legi asupra cecului (1934, 729 de pagini).

Activitatea sa științifică a fost încununată de publicarea, în 1947 și 1948, a primelor două volume ale monumentalului său **Tratat de drept comercial, care însumează peste 1500 de pagini**.

4.2. După peste patru decenii de uitare, opera din domeniul legislativ a lui I. L. Georgescu a revenit în actualitate. Codul comercial din 1938, raportul și comentariul la acest cod, cele două volume ale Tratatului au devenit, după 1989, opere de căpătâi pentru toți juriștii ce se ocupau de dreptul comercial. Tratatul profesorului

²¹ Textul olograf, preluat din Arhiva Consiliului Legislativ, prin bunăvoința Dnei prof. univ. dr. Em. Brândușa Mariana Ștefănescu și a Dlui. Dr. Florin Iordache - președinte, după editare îl vom publica în Revista de Drept Maritim -DMR nr. 1-2/2021.

I. L. Georgescu constituie, pe de altă parte, o cercetare științifică riguroasă a problemelor de bază ale dreptului comercial român, având strânse legături cu literatura juridică străină.

Activitatea sa în domeniul juridic a fost întregită de publicarea, după anul 1990, în noua serie a „Revistei de drept comercial”, a unor studii și articole privitoare la **autonomia dreptului comercial, comerciantul, contractul de cont curent ș.a.** I. L. Georgescu a scris o serie de medalioane în care a evocat **27 de personalități ale dreptului comercial**. Ele au fost reunite în volumul publicat, în 1996, de Editura Lumina Lex sub titlul „Protagonști ai dreptului comercial român”, reeditat în 2002.

„Acest veritabil patriarh al școlii românești de drept comercial a dat dovadă, până aproape de decesul Său (13 august 1996), după împlinirea vârstei de 95 de ani, de o vioiciune a spiritului și o putere creatoare ieșite din comun”.

5. Acad. Prof. univ. dr. Tudor R. Popescu (1913-2004), membru de onoare al Academiei Române, autorul „Teoriei generale a obligațiilor” (1968), a „Cursului de drept al comerțului internațional”, 1975, la Facultatea de drept din București, Președintele UNIDROIT, doua mandate, Președinte fondator al Curții de Arbitraj Comercial Internațional de la București și altele, numit de studenți „Voevodul dreptului românesc”.

5.1. Doctor Honoris Causa al Universității din București - 2000, Extras din Lectio magistralis, „Introducere”:

„Este o tradiție universitară, potrivit căreia, prima lecție a unui profesor trebuie să exprime o profesie de credință, izvorâtă din credința în profesie, credință fără de care nu există nici profesorat, nici disciplină științifică, nici discipol, nici știința, nici conștiință.

Învățământul, care este sarcina noastră, a profesorilor de carieră și eventual de vocație, înseamnă acțiunea de a transmite cunoștințe noi, idei, gânduri, ipoteze, experiență, exemple și chiar îndoieli etc.

A profesia înseamnă a transmite mai departe - pro fessare - opinii proprii, într-un anumit domeniu și într-o anumită formă. Învățământul face parte din marea aventură a spiritului, care este educația, adică Arta sau iscusința de a dezvolta facultățile, fizice sau intelectuale ale omului.

Profesiunea de credință, care ne călăuzește este, pe scurt, **următoarea:**

- Nu se poate ca o generație să fie fără educație;
- Nu există educație fără cultură;
- Nu există cultură fără știință;
- Nu există știință fără conștiință;
- Nu există nici conștiință fără știință;
- Nu au fost realizări semnificative în știință fără suferințe;

- Nu au fost asemenea realizări în știința fără eforturi supreme și, uneori, cu riscuri extreme.

Punctul de plecare al oricărei soluții privind problema Educației l-am găsi în formula avansată de scriitorul indian din Calcutta - Rabintra Nath Tagore - care afirma că «educația tineretului de azi este cheazășia Societății de mâine».

Tineretul este Viitorul Lumii și Lumea viitorului;

Tineretea este vârstă a tuturor îndrăznelilor și îndrăzneala de a nu ține seama de vârstă;

Tineretea este vârstă a primelor răspunderi și a marilor entuziasme”.

5.2. Acad. prof. Tudor Popescu - „Dreptul comerțului internațional”, curs, Universitatea din București, Facultatea de drept, 1975.

Cursul are 4 titluri: I. Societăți comerciale (7 capitole); II. Contractele comerciale (7 capitole); III. Titlurile de credit (4 capitole) și IV. Arbitrajul în comerțul internațional (5 capitole).

Bibliografia bogată, română și străină are în listă pe: I. Fiñescu „Curs de drept comercial, vol. I, II, III, 1930; I.D. Gălășescu-PYK „Drept comercial”, 1948; Ripert, Rodière, Pierre Arminjon, H. Batiffol, M. Travers și **alți reputați privațiști**.

5.3. Atunci când și-a simțit limitele (a trecut la cele veșnice în 2004 la vârsta de 92 de ani), cu optimismul care l-a caracterizat toată viața, în care a iubit nespuse de mult munca, învățaceii și breasla, a avut tăria să scrie și să semneze următoarele: „Subsemnatul Tudor R. Popescu, profesor consultant la Facultatea de Drept a Universității București, aduc la cunoștință celor în drept de vârstă de 90 de ani și starea sănătății mă pun în imposibilitatea de a mai îndeplini în mod corespunzător sarcinile ce-mi revin. În consecință, **cu adâncă părere de rău pun capăt activității mele de profesor, cu care m-am identificat cu entuziasm, devotament și dorința de a-i atinge culmile. Anunțându-mi astfel retragerea de la restul de activitate care mă mai lega de mirifica lume a DREPTULUI, urez celor care gustă în prezent frământările acestei lumi, precum și celor care se vor bate în viitor pentru ele, mult succes și multe ceasuri stelare. VIVAT ACADEMIA”.**

6. Prof. univ. dr. Stanciu Cărpenaru (1935-2019), autor al „Tratatului de drept comercial roman”, titularul cursului de drept comercial la Facultatea de drept a Universității din București (1990-2010) și la Universitatea „Nicolae Titulescu” din București (2010-2019), fondatorul „Revistei Române de drept comercial”, 2019, arbitru la Curtea de Arbitraj Comercial Internațional - CCIR (1985-2019).

6.1. Opera majoră a prof. St. D. Cărpenaru.

Profesorul Cărpenaru a publicat un tratat, 14 cursuri, 12 monografii și peste 80 de articole, atât în domeniul dreptului comercial, cât și în domeniile dreptului civil

și al dreptului economic. Printre acestea se numără *Arbitrajul de stat și practica arbitrală*, 1968; *Contractele economice speciale*, 1983; *Dreptul de moștenire*, 1983; *Drept civil. Contracte speciale. Dreptul de moștenire*, în colaborare, 1983; *Soluționarea litigiilor dintre unitățile economice*; *Drept comercial român I, Introducere în studiul dreptului comercial*; *Faptele de comerț*; *Comercianții*, 1992; *Drept comercial, Procedura falimentului*, 1998 și, nu în ultimul rând, *Tratat de drept comercial român*, ediția I, 2009, Universul juridic (care a fost reactualizat în mai multe ediții până în anul 2019, inclusiv).

6.2. Argumentele prof. St. Cărpenu pentru autonomia dreptului civil („Tratat de drept comercial”, 2009, pp. 15-16).

6.2.1. „Teza autonomiei dreptului comercial are numeroase argumente:

a) aplicarea legii comerciale unor raporturi juridice dintre comercianți și necomercianți este impusă de **necesitatea reglementării unitare**; nu este posibil ca un raport juridic, să fie guvernat în același timp, de două reglementări, una comercială, pentru comerciant și alta civilă pentru necomerciant;

b) dificultățile create de diviziunea dreptului privat în interpretarea și calificarea actelor juridice și litigiilor nu reprezintă un argument hotărâtor; asemenea dificultăți există și în privința altor ramuri ale dreptului; de exemplu, dreptul muncii, dreptul maritim etc.;

c) există anumite dificultăți reale privind determinarea sferei de aplicare a dreptului comercial, dar aceste dificultăți pot fi surmontate printr-o formulare cu caracter interpretativ;

d) în dreptul comercial, în general, și în sistemul Codului comercial român, uzurile sunt consacrate cu caracter excepțional, având valoarea unor norme cu caracter interpretativ; ele servesc la interpretarea voinței părților;

e) raporturile comerciale și civile nu au omogenitate de natură și scop, așa cum susțin adepții unității dreptului privat. **Evoluția economico-socială nu a realizat o uniformitate a activității comercianților și necomercianților, astfel încât activităților lor să fie supuse aceleiași reglementări juridice;**

f) dreptul comercial este partea cea mai vie a dreptului privat; el este un laborator în care se experimentează soluțiile juridice pentru a fi adaptate la cerințele vieții economice. Numai în măsura în care se dovedesc a fi benefice și pentru necomercianți, aceste soluții pot fi reglementate și în legea civilă”.

g) **autonomia dreptului comercial este impusă de specificitatea raporturilor comerciale comparativ cu raporturile civile;**

h) **dreptul comercial, ca un drept particular și ca subramură a dreptului privat, trebuie să își găsească izvorul în Codul comercial și în legile comerciale speciale, iar nu într-o reglementare unică, aceea a Codului civil și reclamă perfecționarea Codului comercial, la nivelul standardelor moderne existente în alte țări”.**

7. Prof. univ. dr. Ioan Turcu (1941-2019), figură complexă în lumea dreptului și jurisdicției comerciale: doctinar, profesor universitar și judecător, cu o largă respirație teoretico-practică, autor al unor valoroase lucrări: „**Drept comercial**” (1991), „**Dreptul afacerilor**” (1992), „**Legea cambiei și biletului la ordin, comentată și adnotată**” (1994), „**Operațiuni și contracte bancare**” (1994-1997), „**Teoria și practica dreptului comercial**”, vol. I, II, 1998, „**Tratat de insolvență**” (2006), „**Tratat teoretic și practic de drept comercial**”, vol. I, II-2008, „**Noul cod civil. Comentarii pe articole și explicații**”, Cartea V-2011 și altele.

4.3. Legile comerciale speciale-diseminarea dreptului comercial, cerința sistematizării și unificării (Anexele 1a și 1b).

Din anexele 1a și 1b rezultă evident starea actuală a legislației comerciale, pulverizată și diseminată într-un „**bagaj normativ**” enorm, construit, în principal, în anii 1990-2000, la care se adaugă volumul mare de acte juridice ale UE, aplicabile în dreptul nostru intern, după aderarea României, la 01.01.2007.

Doctrina și jurisprudența comercială au relevat, în mod constant, **existența unor texte divergente, confuze, contradictorii, repetitive, desuete** (Anexa 2), ceea ce impune cerința cercetării lor atente, „**curățirii**”, sistematizării și unificării legilor comerciale, anihilându-se acțiunea de destructurare, decodificare, dezintegreare și decomercializare a dreptului comercial.

6. Drept comparat. Exemple de codificare a dreptului comercial.

1. Relevante sunt noile coduri comerciale din state, aflate între primele puteri comerciale ale lumii, potrivit Organizației Mondiale a Comerțului și UNCTAD, precum Franța - versiunea în vigoare în 2021, Luxemburg, Spania, Belgia, Algeria, China, s.a., toate având, în general, aceeași structură normativă.

1.1. Codul de comerț Luxemburg - 2016, cu 4 CĂRȚI:

I) **Cartea I - „Despre comerț în general”,** Titlul I - Considerații, Titlul II - Legile comerțului, Titlul III - Societățile, Titlul IV - Despre separarea bunurilor, Titlul V - Despre bursele de comerț, Titlul VI - Comisarii, Titlul VII - Despre vânzări, Titlul VIII - Gajul comercial, Titlul IX - Despre prescripție; II). **Cartea a II-a -Comerțul maritim, Cartea a III-a - Despre falimente și Cartea a IV-a - Jurisdicția comercială.**

1.2. Codul comercial - Franța, cu 9 CĂRȚI:

I) **Despre comerț în general:** 1) Actul de comerț; 2) Comercianții; 3) Comisarii, transportatori, agenții; 4) Fondul de comerț; 5) Protecția secretului afacerilor;

II) **Societățile comerciale;**

III) **Vânzările;**

- IV) Libertatea economică;
- V) Efectele de comerț;
- VI) Dificultățile întreprinderilor - Falimentul;
- VII) Jurisdicțiile comerciale;
- VIII) Profesiile reglementate;
- IX) Ținuturile de peste mări.

1.3. Codul afacerilor din CHINA - 1993, cu 9 CĂRȚI:

- I) Principiile generale;
- II) Dreptul comun al societăților;**
- III) Dreptul bunurilor;**
- IV) Reglementarea generală a activității economice;
- V) Reglementări speciale a anumitor activități individuale și comerciale;
- VI) Activități din servicii;**
- VII) Fiscalitatea;**
- VIII) Vânzările;**
- IX) Reglementarea diferendelor maritime și comerciale;**
 1. Arbitrajul intern și internațional;
 2. Arbitrajul maritim. Comisia chineză de arbitraj maritim.

1.4. SPANIA - Codul de comerț - 1885 actualizat, cu 4 CĂRȚI:

- I) Despre comercianți și comerț, în general;
- II) Contractele speciale de comerț;**
- 3. Despre comerțul maritim - Codul Maritim;**
- 4. Despre credit, plăți, falimente.

1.5. BELGIA - Codul dreptului economic 2017, cu 15 CĂRȚI:

- I), II) Definiție și principiile generale;
- III) Libertățile economice și comerciale;
- IV) și V) Concurența;
- VI) Piața și consumatorii;
- VII) Serviciile de plată și de credit;
- VIII) Calitatea produselor și serviciilor;
- IX) Securitatea produselor și serviciilor;
- X) Contractele speciale-agenții comerciali, cooperarea comercială, transportul,

ș.a.;

- XI) Proprietatea intelectuală și securitatea afacerilor;
- XIII) Concentrarea;
- XIV) Dispoziții finale;
- XV) Aplicarea legii și a normelor UE.

1.6. MAROC - 3.10.1996, cu 5 CĂRȚI:

- I) Comerciantul;
 - II) Fondul de comerț;
 - III) Efectele de comerț;
 - IV) Contractele comerciale;
5. Falimentul întreprinderilor.

1.7. POLONIA-2004 -Legea libertății economice și comerciale (codul comercial): dreptul material, cel societar, producția și procedurile speciale.

1.8. ALGERIA - 2019, Codul comercial, cu 5 CĂRȚI:

- I) Despre comerț, în general;
- II) Fondul de comerț;
- III) Falimentul;
- IV) Efectele de comerț;
- V) Societățile comerciale.

1.9. SUA-UNIFORM COMERCIAL COD (UCC-2007), adoptat și aplicat în cele 50 de state, cu excepții: Columbia, Puerto-Rico și o parte din Louisiana.

2. Unele tendințe actuale în dreptul franco-german al comerțului

2.1. Spre o convergență a drepturilor german și francez al societăților? de Peter JUNG în „Revue internațională de droit comparé”, nr. 4/2008, pp. 861-884.

„**Dreptul german și francez al comerțului și societăților** au multe elemente în comun, dar și diferențe; convergența celor două sisteme de drept are loc prin schimburi juridice în două modalități: în mod direct, prin **intermediul dreptului privat al UE**, deosebit de important în dreptul societăților și printr-o **armonizare, realizată prin circulația directă a ideilor, principiilor și conceptelor juridice** între cele două state”.

2.2. „Le commerçant dans le droit allemand” (Comerciantul în dreptul german), în „Revue internationale de droit compare” nr. 4/2009, pp. 785-816, de Anne Guineret-Brobbe Dorsman.

„Deși, în dreptul francez și cel german dreptul civil și dreptul comercial sunt deosebite, **amândouă cunosc noțiunea de „COMERCIANT”, ceea ce ilustrează faptul că cele două sisteme de drept au aceeași concepție”.**

Dar și dreptul român civil și comercial conține noțiunea de „comerciant” și de „activitate comercială”, prevăzute expres în art. 6 (2) și art. 8 (2) din LPA nr. 71/2010.

2.3. „Le «resonnable» dans les principes du droit européen de contracts”, „Rezonabil în principiile dreptului european al contractelor” („Revue internationale de droit comparé” nr. 1/2008, pp. 701-727, Leny DUONG).

„Principiile dreptului European al contractelor (PDEC) conțin de foarte multe ori termenul «rezonabil», autorul relevând importanța unei noțiuni care constituie o «punte» între sistemul romanist și cel de „common law”, cu cele două orientări semantice: rezonabil, adică ceea ce este probabil și previzibil, ceea ce este posibil, util, eficient”.

2.4. „Poate fi redus dreptul comercial la «teorii generale» înscrise în Codul civil?” („Revue trimestrielle du droit civil” nr. 3/2009, p. 417, de Sebastien PIMONT).

„În dreptul civil al obligațiilor și contractelor, doctrina construiește «teorii generale», în numele concepției «moniste», care nu acoperă, însă, particularitățile, diversitatea și modernismul evoluției dreptului comercial”.

2.5. „Raportul dintre cele două discipline ale dreptului privat - dreptul civil și comercial - nu este un simplu exercițiu de stil, ci presupune o opțiune legislativă și luarea în considerare a factorilor care au determinat influența sa asupra evoluției ordinii juridice.

Problema autonomiei dreptului comercial impune definirea clară a noțiunii de autonomie: o disciplină este autonomă dacă răspunde la două condiții: 1) dacă dispune de un corp de reguli și de principii suficient de coerente și 2) dacă este în măsură să acopere propriile lacune printr-o autoproducție de norme în aplicarea regulilor și principiilor preexistente.

Deși, are multe puncte comune cu dreptul civil, totuși, dreptul comercial prezintă o originalitate, specificitățile ținând de activitățile economice și de imperativele de rapiditate și de credit care sunt exigențe de bază ale lumii afacerilor.

Contrar dreptului civil, operațiunile comerciale sunt repetitive și se încheie rapid, precum cele bancare, de asigurări ș.a., formalismul fiind adaptat la nevoile comerțului (a se vedea contratele-tip, standard, de adeziune, efectele de comerț). Dreptul comercial este dreptul schimburilor oneroase, un drept al competiției, actorii săi sunt specializați. Astfel că, în realitate, se înfățișează ca un fel de drept comun paralel-dreptul comun al activităților economice” („Le probleme de l'autonomie du droit commercial”, din „Cours de droit des contracts d'affaires”, 2021, AMIR, droits-fr.blogspot.com).

2.6. Diferențele dintre cele două branșe ale dreptului privat, sunt, totodată, puncte de contact. **Influența faptelor economice asupra ordinii juridice, impune o armonizare între cele două discipline și o influență din ce în ce mai accentuată a dreptului comercial asupra dreptului civil** (Roger Jambu, Merlin, „Du droit civil au droit des affaires”, RTD, Trentanaire, 2020, p. 69 etc.).

VI. Succinte observații asupra stadiului elaborării și adoptării proiectului „Codului european al dreptului afacerilor”

1. Geneza și stadiul

Codificarea, astfel cum a fost definită de Comisia Europeană în 2001, este de esența sistemului juridic al UE, iar un Cod al dreptului european al afacerilor, este baza juridică a Politicii Comerciale Comune (PCC) a UE.

Expresia „drept european al afacerilor” își are izvorul în jurisprudența CJUE – vezi Hotărârea din 23.04.1991 (Hofner și Elser vs. Macrot, C-41/90 și Hotărârea din 10.01.2006 – Cassa din Risparmio, C-222/04), cu 30 de ani în urmă.

2. Structura proiectului codului: 1) Dreptul pieței; 2) Dreptul comerțului electronic; 3) Dreptul societăților; 4) Dreptul securității; 5) Dreptul întreprinderilor în dificultate; 6) Dreptul bancar; 7) Dreptul executării; 8) Dreptul asigurărilor; 9) Dreptul piețelor financiare; 10) Dreptul proprietății intelectuale; 11) Dreptul distribuției; 12) Dreptul consumului.

3. Raportul special asupra Proiectului-codului, prezentat Parlamentului UE în 2019, are la baza numeroase lucrări, studii și articole, precum și acte legislative derivate ale UE (Anexa 3-LISTA tradusă din în limba franceză).

În „Cartea Albă asupra viitorului Europei – Reflecții și scenarii pentru UE 27, la orizontul 2025”, publicată de Comisia Europeană la 01.03.2017, este menționat că: „Un grup de lucru al țărilor membre au convenit asupra unui «COD al dreptului afacerilor» comun, unificând dreptul societăților, dreptul comercial și domeniile conexe, care să ajute întreprinderile de toate nivelurile să-și exercite facil activitățile lor transfrontaliere”.

„Comisia europeană nu poate să amâne reglementare codificată a relațiilor comerciale și uniformizată între diferiți actori economici europeni, instrument esențial pentru încurajarea și relansarea schimburilor și investițiilor transfrontaliere”.

Din 2019 acest proiect se află într-un stadiu avansat, iar la 10.05.2021 o scrisoare a fost adresată Parlamentului European de către Comisie pentru a se fixa o dată certă asupra examinării acestei inițiative.

Proiectul „Codului european al afacerilor” a obținut unanimitatea actorilor europeni (instituții, fundații, profesioniști etc.), realizând armonizarea reglementărilor în vigoare în fiecare Stat membru în materie de drept al afacerilor. El poate intra pe ordinea de zi a Parlamentului European și a Consiliului UE în 2021, dacă există voință politică (Extras din Scrisoarea „Asociației Henri Capitant către Grupul de lucru al Adunării Franco-Germane, XII, 2020).

Nu trebuie omis faptul că un proiect de Cod european al contractelor, este în finalizarea Grupului de Studii, pe baza principiilor dreptului european al contractelor transmise, în decembrie 2007, Comisiei Europene, apropiat de modelul

internațional care-l constituie Principiile UNIDROIT, relative la contractele de comerț internațional.

VII. În loc de concluzii

1. Viabilitatea unificării obligațiilor civile și comerciale din „activități de producție, comerț sau servicii” (art. 6, 8-LPA 71/2011), care a înlocuit „activități comerciale”, după 10 ani de la abrogarea Codului civil-1887, a rămas „corigentă” la examenul cu viața economică și judiciară.

Obligațiile comerciale au existat și au reglementat relațiile economice și comerciale, cu toate particularitățile lor față de cele civile, timp de aproape 2 secole (1840-2011), ca un factor motrice al acestora, fără a genera efecte negative majore în circuitul comercial.

2. La NOI, însă, în loc de ONORURI, la „vârsta” de 125 de ani a Codului comercial și de 150 de ani a Codului civil, cele mai durabile coduri ale vieții românilor, la 01.10.2011, s-a comis, prin „adoptare tacită”²², „asasinarea” acestora, iar acum, după 10 ani, NU constatăm elemente de viabilitate a unificării obligațiilor civile și comerciale, ponderea majoră a subdiviziunilor dreptului comercial rămânând (supraviețuind) în numeroasele legi comerciale speciale sau în norme comerciale din alte legi speciale.

Observăm, așadar, că politica legislativă în materie NU s-a îndreptat spre anihilarea pulverizării reglementărilor, diseminate într-un „bagaj normativ” enorm, la care se adaugă normele UE (mii de pagini), aplicabile direct și cu prioritate.

3. Necesitatea imperioasă a fost și rămâne NU unificarea obligațiilor civile și comerciale, ci sistematizarea, armonizarea, codificarea și modernizarea legilor comerciale, în raport de experiența din dreptul comparat exemplificat (vezi Belgia, Spania, China etc.) și din cea de elaborare a dreptului european al afacerilor.

4. Unele obiective pentru un asemenea PROIECT:

- examinarea atentă a legilor cu o largă sferă normativă (cele din anii 1990 și 2000, cele din anii 1930);

²² „Important este rolul pozitiv jucat de Curtea Constituțională a României (CCR), pe calea deciziilor care au adus **corecturile numeroase și relevante noilor coduri (penal și de procedură penală, civil și de procedură civilă) rezultate din recodificarea, precizat indusă și grabnic efectuată, cu grave consecințe asupra exigențelor statului de drept și fundamentului așezământului nostru constituțional**” (prof. Mircea Dușu, Directorul Institutului de Cercetări Juridice „Andrei Rădulescu” al Academiei Române, „Constituția României la trei decenii de la adoptare, în fața provocărilor prezentului”, în juridice.ro, 08.12.2021).

- selecția (trierea) textelor depășite, arhaice, repetitive, inadecvate, ș.a. (Exemple în Anexele 1a și 1b) și

- sistematizarea, unificarea și armonizarea legilor comerciale într-un cod al legilor comerciale sau un cod al afacerilor ori al activităților economice (Polonia) sau un cod al dreptului economic (Belgia, poate cel mai modern și actual, adoptat în paralel cu codul maritim belgian, intrat în vigoare la 1.09.2020), dar și în perspectiva elaborării codului european al dreptului afacerilor.

7. Examinarea, eliminarea, simplificarea actelor normative în vigoare, sistematizarea, armonizarea, unificarea și modernizarea legilor comerciale, trebuie să constituie un obiectiv strategic al administrației statului și o sarcină a tuturor protagoniștilor actuali ai dreptului comercial român.

În acest sen, exemplul cel mai grăitor îl constituie Asociația „Henri Capitant” din Franța care a mobilizat toate forțele interesate și a realizat o schiță de proiect de cod european al dreptului afacerilor, însușit de Guvernul Franței și primit pentru examinare de instituțiile UE.

Anexe:

1. a - Legi comerciale principale în vigoare;
1. b - Ordonanțe și Ordonanțe de urgență în materie comercială;
2. Exemple de legi comerciale cu texte repetitive, confuze, contradictorii, desuete;
3. Listă selectivă din bibliografia de bază a proiectului codului european al dreptului afacerilor.

Anexa 1a-Legi comerciale speciale

- Legea nr. 178/1934 - Contractul de consignatie
- Legea nr. 58/1934 - CEC-ul
- Legea nr. 59/1934 - Cambia și biletul la ordin
- Legea nr. 12/1990 - Protejarea populației împotriva unor activități comerciale ilicite
- Legea nr. 15/1990 - Reorganizarea unităților economice în societăți comerciale și legi autonome
- Legea nr. 26/1990 - Registrul comerțului
- Legea nr. 54/1990 - Inițiativa privată
- Legea nr. 66/1990 - Cooperația meșteșugărească
- Legea nr. 67/1990 - Cooperația de consum, abrogată prin Legea nr. 1/2005 de organizare și funcționare a cooperației
- Legea nr. 31/1990 - societățile comerciale
- Legea nr. 11/1991 - Combaterea concurenței neloiale
- Legea nr. 12/1991 - Impozitul pe profit

- Legea nr. 33/1991 - Activitatea bancară
- Legea nr. 64/1991 - Brevetele de invenție
- Legea nr. 82/1991 - a contabilității
- Legea nr. 36/1991 - Societățile agricole
- Legea nr. 58/1991 - Privatizarea societăților comerciale
- Legea nr. 16/1992 - Credite, plăți, incapacitate de plată
- Legea nr. 84/1992 - Zonele libere
- Legea nr. 105/1992 - Raporturile de drept internațional privat
- Legea nr. 129/1992 - Desenele și modelele industriale
- Legea nr. 66/1993 - Contractul de management
- Legea nr. 35/1993 - Investițiile străine
- Legea nr. 15/1994 - Amortizarea capitalului
- Legea nr. 16/1994 - a arendării
- Legea nr. 32/1994 - a sponsorizării
- Legea nr. 77/1994 - Asociațiile salariaților - PAS
- Legea nr. 87/1994 - Combaterea evaziunii fiscale
- Legea nr. 136/1995 - Asigurările și reasigurările
- Legea nr. 21/1996 - Legea concurenței
- Legea nr. 31/1996 - Monopolului de stat
- Legea nr. 109/1996 - Cooperația de consum
- Legea nr. 58/1998 - Legea bancară
- Legea nr. 84/1998 - Mărcile și indicațiile geografice
- Legea nr. 32/2000 - Societățile de asigurare și supravegherea asigurărilor
- Legea nr. 193/2000 - Clauzele abuzive în contractele dintre comercianți și consumator.

Anexa 1b-Ordonanțe și Ordonanțe de urgență în materie comercială

I. Ordonanțe ale Guvernului

- O.G. nr. 18/1993 privind reglementarea tranzacțiilor nebursiere cu valori mobiliare și organizarea unor instituții de intermediere (M. Of. nr. 206/26.08.1993, aprobată prin Legea nr. 83/1994 - M. Of. nr. 292/14.10.1994)
- O.G. nr. 24/1993 privind reglementarea constituirii și funcționării fondurilor deschise de investiții și a societăților de investiții ca instituții de intermediere financiară (M. Of. nr. 210/30.08.1993, aprobată prin Legea nr. 83/1994 - M. Of. nr. 292/14.10.1994)
- O.G. nr. 18/1994 privind măsuri pentru întărirea disciplinei financiare a agenților economici (M. Of. nr. 28/28.01.1994, aprobată prin Legea nr. 12/1995 - M. Of. nr. 27/7.02.1995)
- O.G. nr. 59/1994 privind reglementarea operațiunilor de import-export care se derulează prin cliring, barter și cooperare economică internațională în baza acordurilor comerciale și de plăți guvernamentale (M. Of. nr. 245/30.08.1994, aprobată prin Legea nr. 127/1994, M. Of. nr. 350/19.12.1994)

- O.G. nr. 70/1994 privind impozitul pe profit (M. Of. nr. 246/31.08.1994, aprobată prin Legea nr. 73/1996, M. Of. nr. 174/2.08.1996)
- O.G. nr. 26/1995 privind impozitul pe dividende (M. Of. nr. 201/30.08.1995, aprobată prin Legea nr. 101/1995 – M. Of. nr. 270/21.11.1995)
- O.G. nr. 42/1995 privind producția de produse alimentare destinate comercializării (M. Of. nr. 203/1.09.1995, aprobată cu modificări prin Legea nr. 123/1995 – M. Of. nr. 293/19.12.1995)
- O.G. nr. 11/1996 privind executarea creanțelor bugetare (M. Of. nr. 23/31.01.1996, aprobată cu modificări prin Legea nr. 108/1996 – M. Of. nr. 251/17.10.1996)
- O.G. nr. 15/1996 privind întărirea disciplinei financiar-valutare (M. Of. nr. 24/31.01.1996, aprobată cu modificări prin Legea nr. 131/1996 – M. Of. nr. 264/28.10.1996)
- O.G. nr. 19/1997 privind transporturile (M. Of. nr. 200/20.08.1997, aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2007 – M. Of. nr. 425/11.11.1997)
- O.G. nr. 42/1997 privind navigația civilă (M. Of. nr. 221/29.08.1997)
- O.G. nr. 69/1997 privind piețele reglementate de mărfuri, servicii și instrumente derivate (M. Of. nr. 227/30.08.1997, aprobată cu modificări prin Legea nr. 129/2000 – M. Of. nr. 361/3.08.2000)
- O.G. nr. 48/1998 privind majorarea capitalului social al societăților comerciale bancare la care statul este acționar majoritar (M. Of. nr. 286/4.08.1998)
- O.G. nr. 116/1998 privind instituirea regimului special pentru activitatea de transport maritim internațional (M. Of. nr. 326/29.08.1998)
- O.G. nr. 23/1999 privind constituirea fondurilor de garantare (M. Of. nr. 42/29.01.1999)
- O.G. nr. 73/1999 privind impozitul pe venit (M. Of. nr. 419/31.08.1999)
- O.G. nr. 88/1999 privind stabilirea unor reguli pentru transportul combinat de mărfuri (M. Of. nr. 423/29.01.1999)
- O.G. nr. 106/1999 privind contractele încheiate în afara spațiilor comerciale (M. Of. nr. 431/31.08.1999)
- O.G. nr. 9/2000 privind nivelul dobânzii legale pentru obligații bănești (M. Of. nr. 26/25.01.2000)
- O.G. nr. 87/2000 privind răspunderea producătorilor pentru pagubele generate de produsele defectuoase (M. Of. nr. 421/1.09.2000)
- O.G. nr. 99/2000 privind comercializarea produselor și serviciilor de piață (M. Of. nr. 424/1.09.2000)

II. Ordonanțe de urgență

- O.U.G. nr. 88/1997 privind privatizarea societăților comerciale (M. Of. nr. 381/29.12.1997, aprobată prin Legea nr. 44/1998 – M. Of. nr. 88/25.02.1998)
- O.U.G. nr. 92/1997 privind stimularea investițiilor directe (M. Of. nr. 386/30.12.1997, aprobată cu modificări prin Legea nr. 241/1998 – M. Of. nr. 483/16.12.1998)

- O.U.G. nr. 7/1998 privind preturile și tarifele produselor și serviciilor care se execută sau se prestează în țară în cadrul activităților cu caracter de monopol natural l celor supuse prin lege unui regim special sau al regiilor autonome, care se stabilesc cu avizul Oficiului Concurenței. (M. Of. nr. 133/2.04.1998, aprobată prin Legea nr. 88/1999 - M. Of. nr. 246/01.06.1999)
- O.U.G. nr. 68/1999 privind stimularea plății obligațiilor față de bugetul de stat (M. Of. nr. 228/21.05.1999, M. Of. nr. 228/21.05.1999)
- O.U.G. nr. 77/1999 privind unele măsuri pentru prevenirea incapacității de plată (M. Of. nr. 256/04.06.1999, M. Of. nr. 555/15.11.1999)
- O.U.G. nr. 208/1999 privind regimul vamal al mărfurilor comercializate în regim duty-free (M. Of. nr. 647/30.12.1999)
- O.U.G. nr. 17/2000 privind taxa pe valoarea adăugată (M. Of. nr. 113/15.03.2000, M. Of. nr. 195/5.05.2000)
- O.U.G. nr. 97/2000 privind organizațiile cooperatiste de credit (M. Of. nr. 330/14.07.2000)

Anexa 2

Exemple de legi comerciale cu norme confuze, repetitive, contradictorii, desuete (extras din documentul AMCHAM - România American Chamber of Commerce în România - 2018).

(1) Legi comerciale care conțin paralelisme în reglementare:

- Legea nr. 148/2000 privind publicitatea
- Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive
- Legea nr. 449/2003 privind vânzarea produselor
- Legea nr. 296/2004 privind Codul consumului
- Legea nr. 363/2007 privind combaterea practicilor incorecte ale comercianților
- Legea nr. 365/2002 privind comerțul electronic
- O.G. nr. 21/1992 privind protecția consumatorilor
- O.G. nr. 99/2000 privind comercializarea produselor și serviciilor de piață
- O.G. nr. 34/2014 privind dreptul consumatorilor

(2) Practici comerciale ilicite:

- Legea nr. 363/2007
- O.G. nr. 99/2000
- Legea nr. 11/1990
- Legea nr. 12/1990

(3) Publicitatea înșelătoare:

- Legea nr. 296/2004 privind Codul consumului
- Legea nr. 148/2000 și Legea nr. 158/2000 (Termene de prescripție neunitare)

(4) Acte normative desuete-depășite:

- O.G. nr. 99/2000 privind comercializarea produselor și serviciilor de piață
- Legea nr. 12/1990
- Legea nr 11/1990
- Legea nr. 296/2000
- Legea nr. 365/2002 și Normele metodologice de aplicare

(5) Acte normative cu prevederi contradictorii:

- Legea nr. 12/1990
- Legea nr. 365/2002
- O.G. nr. 21/1992
- O.G. nr. 99/2000.

Anexa 3 - Articole și studii - Proiectul codului european al dreptului afacerilor

1. „Note - Harmonisation du droit européen des affaires et simplification de la vie des entreprises”, Conseil National des Greffiers des Tribunaux de Commerce, 2 mai 2019

2. ASSOCIATION „HENRI CAPITANT”, „Code européen des affaires”, Séminaire annuel et présentation des travaux, Obernai, 29 mars 2019

3. BELANGER, Laure, „Un Code européen des affaires, le droit au cœur de la consolidation de l'Europe”. JCP éd. G, n°16 du 17 avril 2017, p. 790

4. CABRILLAC, Rémy, „Un Code européen des affaires, une chance pour la construction européenne”, Recueil Dalloz, n°21, 13 juin 2019

5. DAMMAN, Reinhard par PORTMANN, Anne (ITW) „Le couple franco-allemand, moteur du Code européen du droit des affaires”. La lettre des juristes d'affaires, n°1341, mars 2018, pp. 4 à 5

6. KRUSE, Rüdiger et RIESTER, Franck, „Pour un code européen des affaires”, Le Monde, rubrique Idées, 4 mai 2018

7. LECOURT, Benoît „Pour un Code européen des sociétés”, Dalloz, 2018, p.805

8. MARTIN RADTKE, Christoph, „Note ICC France/Code européen du Droit des Affaires”, mai 2019, International chamber of commerce, 21 mai 2019

9. VOGEL, Louis „Pour un Code européen des affaires”, Dalloz, 2018, p.1688

10. VOGEL, Louis, „Droit européen des affaires”, Précis, 2019, éd. Dalloz, ISBN 978-2-247-17021-0

11. OUVRAGE COLLECTIF SOUS L'EGIDE DE L'ASSOCIATION „HENRI CAPITANT” AVEC LE SOUTIEN DE LA FONDATION DU DROIT CONTINENTAL, „La construction européenne en droit des affaires : Acquis et perspectives”, éd. lextenso, octobre 2016, ISBN 978-2-275-05504-6